

PODRŽANO OD STRANE

**JACANJE TRENSPARENTNOSTI
I UČEŠĆA GRAĐANA
U DONOŠENJU ODLUKA NA
LOKALNOM NIVOU
NA SEVERU KOSOVA**

ANALIZA ISTRAŽIVANJA

Septembar, 2019

Rezerva:

Stavovi izneti u ovoj analizi su isključiva odgovornost Centra za zastupanje demokratske kulture (ACDC) i ne mogu se, ni u kom pogledu, uzeti za stavove Kosovske fondacije za otvoreno društvo (KFOS).

Sadržaj

Kontekst istraživanja.....	4
Metodologija istraživanja.....	5
Najvažniji rezultati.....	6
Sažetak istraživanja – Percepcija ključnih problema.....	7
Demografija.....	8
Rezultati istraživanja.....	12
Zaključci	22

Kontekst istraživanja

U okviru projekta „Jačanje transparentnosti i učešća građana u donošenju odluka na lokalnom nivou na severu Kosova“, Centar za zastupanje demokratske kulture (ACDC) je sproveo istraživanje o svesti i znanju građana o transparentnosti lokalne samouprave i njihovom pravu da učestvuju u njihovim odlukama. Istraživanje je sprovedeno na teritoriji severnog Kosova, u četiri većinske srpske opštine (Severna Mitrovica, Zvečan, Zubin Potok i Leposavić).

Ovim istraživanjem dobili smo približniju sliku o tome u kojoj meri su građani informisani o lokalnoj samoupravi i zakonom regulisanih obaveza iste ali i koja je njihova uloga u radu i funkcionisanju te iste lokalne samouprave.

U toku Briselskih pregovora, Beograd i Priština su 19. Aprila 2013. potpisali Sporazum o uspostavljanju lokalnih samouprava, u okviru pravnog okvira Kosova.

Izveštaj Evropske komisije o napretku Kosova 2018 naglašava da "Opštinski napori da se poveća transparentnost donošenja odluka treba da se nastavi". Novo administrativno uputstvo o transparentnosti u opštinama realizuje se samo u dve opštine. Kosovski Zakon o lokalnoj samoupravi navodi da "Skupština opštine utvrđuje Konsultativni odbore po sektorima za svrhu omogućavanja učešća građana u procesu odlučivanja. Članstvo u komisijama čine građani i predstavnici nevladinih organizacija, dok su odbori nadležni da dostave predloge, sprovode istraživanja i daju mišljenja o inicijativama Skupštine opštine u skladu sa Statutom opštine.

Zakon o lokalnoj samoupravi i obavezuje opštine da periodično održavaju javne skupove, najmanje dva puta godišnje, u kojima učešće može uzeti svaka zainteresovana osoba ili organizacija. Zakon takođe predviđa da opština obavestava učesnike o bilo kom važnom planu ili programu od javnog interesa, a učesnici mogu da postavljaju pitanja i daju predloge odbornicima Skupštine opštine. Na kraju, opštine su obavezne po zakonu da usvoje opštinsku uredbu da, između ostalog, promovišu transparentnost opštine i povećaju učešće javnosti u procesu donošenja odluka na lokalnom nivou.

Trenutno, nema akcija koje su preduzete u severnim opštinama Kosova da povećaju učešće javnosti u procesu odlučivanja, s obzirom da su opštinske vlasti, priznate od strane centralne vlade, uspostavljene tek početkom 2014. godine, kao rezultat lokalnih izbora koji su održani u skladu sa sporazumom 19. aprila u Briselu postigli Beograd i Priština.

Iz tog razloga, bilo je neophodno ispitati nivo i kvalitet informisanosti građana, uvideti njihove stavove i mišljenja o radu i transparentnosti lokalnih samouprava. Pored potrebe da se ispita nivo svesti i znanje građana o lokalnoj samoupravi potrebno je bilo i doći do saznanja o upućenosti građanstva u njihov rad.

Metodologija istraživanja

-Kvantitativno istraživanje-

Način istraživanja: Anketno terensko istraživanje F2F, kombinovano sa internet anketom.

Mesto istraživanja: Severna Mitrovica, Zvečan, Zubin Potok i Leposavić

Vreme istraživanja: 1. avgust – 3. septembar 2019. godine

Veličina uzorka: 130 ispitanika terensko istraživanje. 179 internet anketa.

Opis uzorka: Od ukupno 309 ispitanika, 51.5% ispitanika je muškog polai 48.5% ispitanika ženskog pola.

Severna Mitrovica: 30.4 % ispitanika;

Zvečan: 29.4 % ispitanika;

Zubin Potok: 19.6 % ispitanika;

Leposavić: 20.6 % ispitanika;

Tip uzorka: Stratifikovani reprezentativni slučajni uzorak, na osnovu opštine stanovanja

Poststratifikacija: Godine, nivo obrazovanja i radni status

- Kvalitativno istraživanje –

Način istraživanja: 4 fokus grupe

Mesto istraživanja: Severna Mitrovica, Zvečan, Zubin Potok i Leposavić

Vreme istraživanja: 1. avgust – 3. septembar 2019. godine

Screeener u fokus grupama: Kriterijumi za odabir učesnika: pol, godine, obrazovanje, mesto stanovanja

Najvažniji rezultati

Samo 13.7% ispitanika je dobro informisano o Zakonu o lokalnoj samoupravi

58% ispitanika ne zna da su sednice lokalne samouprave javne

62.1% ispitanih građana smatra da odluke lokalne samouprave nisu dostupne široj javnosti

53.4% ispitanih nije upoznato sa obavezom lokalne samouprave da održava javne sastanke

42% građana ne zna kome da se obrati ako lokalna samouprava ne reši problem građana

Samo 30% ispitanika je čulo za konsultativne grupe a čak 74% ne zna ko čini konsultativne grupe.

Samo 23% građana misli da je lokalna samouprava transparentna i da su informacije dostupne i javne

52% smatra da treba povećati dostupnost informacija.

47% smatra da treba zaposliti stručne ljude

37% smatra da treba ubrzati administrativne procedure

Sažetak istraživanja – Percepcija ključnih problema

Rezultati ankete:

- Informisanost: istraživanje je pokazalo da je informisanost građana na relativno niskom nivou. Na većinu postavljenih pitanja u vezi lokalne samouprave više od 50% ispitanika nije bilo u stanju da da pozitivan i tačan odgovor. Većina odgovara sa “delimično informisan” ili “nisam siguran”, što odaje nesigurnost a samim tim i slabu informisanost.

Takođe, istraživanjem je pokazalo da je učešće građana u procesu odlučivanja nedovoljno i da ga svakako treba podspešiti

Većina ispitanika nije sigurna kome se treba obratiti kao bi zaštitili svoja prava

- Organizacione sposobnosti: Istraživanje je pokazalo da sama organizacija i praćenje Zakona o lokalnoj samoupravi ide veoma teško. U većini slučajeva nije inicirano organizovanje konsultativnih komisija.
- Percepcija građana o transparentnosti i dostupnosti podataka je da nisu na zavidnom nivou.

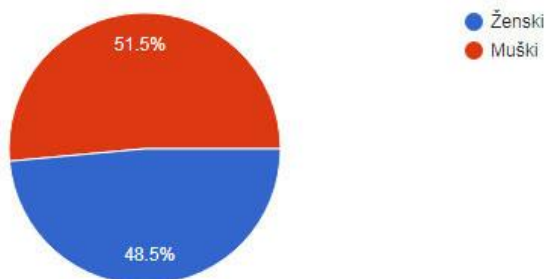
Rezultati focus grupa i intervjua:

- Velika većina ispitanika smatra da postoje naznake transparentnosti i da sam proces integracije Zakona o lokalnim samoupravama napreduje ali mora još brže i još bolje.
- Informisanost – je kod učesnika fokus grupa na malo višem nivou.
- Glavni problemi koji se navode za transparentnost odluka i učešće građana u procesu odlučivanja leži u slabom protoku informacija.

Demografija

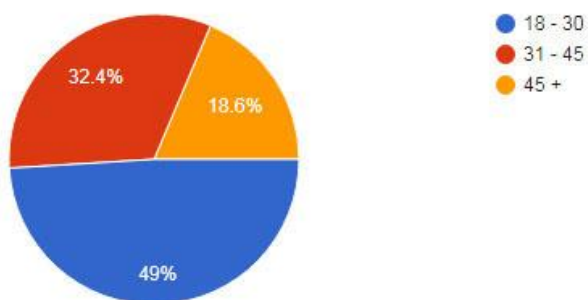
1. Pol

309 responses

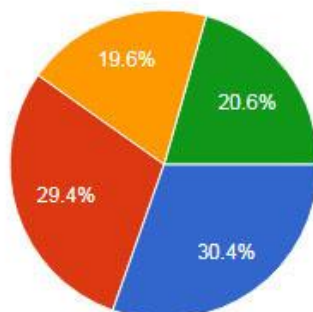
2. Starosna dob

306 responses

3. Opština

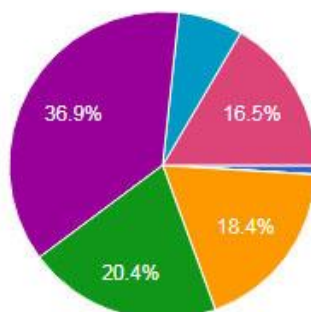
306 responses

- Severna Mitrovica
- Zvečan
- Zubin Potok
- Leposavić

4. Obrazovanje

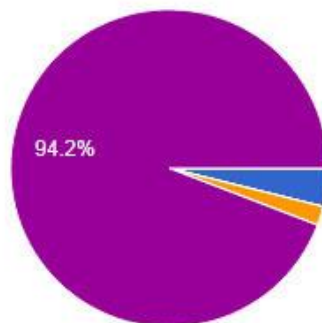
309 responses

- Nezavršena osnovna škola
- Završena osnovna škola
- Završena srednja škola
- Osnovne studije (u toku)
- Osnovne studije (završene)
- Postdiplomske studije (u toku)
- Postdiplomske studije (završene)

5. Etnička pripadnost

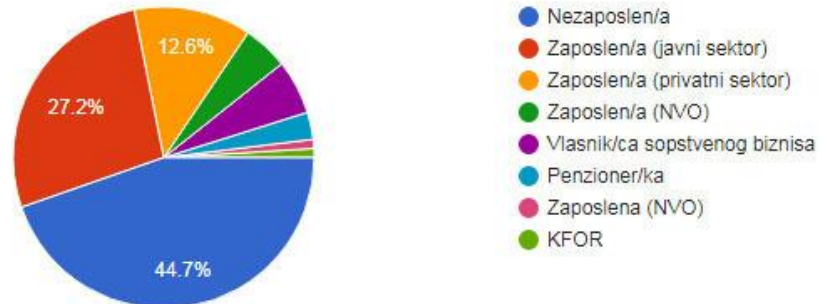
309 responses

- Albanac/ka
- Bošnjak/inja
- Goranac/ka
- RAE
- Srbin/kinja
- Turčin/kinja

6. Radni status?

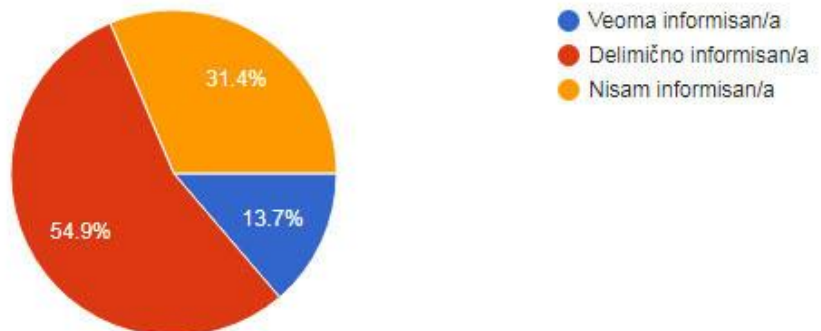
309 responses

Rezultati istraživanja

7. U kojoj meri ste informisani o zakonu o lokalnim samoupravama?

306 responses

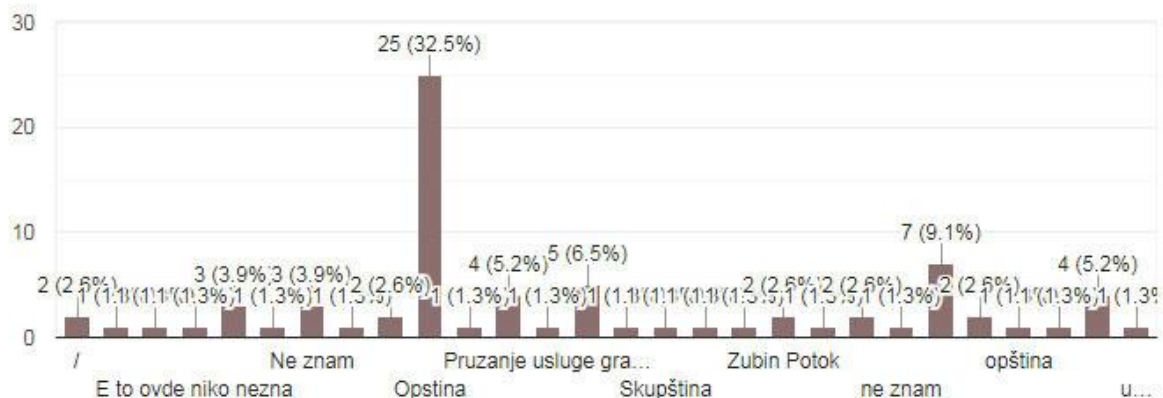
Kao što možemo videti iz grafikona, samo 13.7% ispitanika se izjasnilo da su veoma informisani o zakonu o lokalnim samoupravama, 54.9% da je delimično informisano a čak 31.4% da nije informisano.

Uzimajući u obzir da su lokalne samouprave uspostavljene početkom 2014 godine, možemo zaključiti da se po pitanju informisanja građanstva o ovom Zakonu može i mora učiniti mnogo više.

Učesnici fokus grupa su, sa druge strane, izjavili da uglavnom dobro informisani o ovom zakonu, mada je i kod njih dolazilo do nesulgasica oko sastava konsultativnih komisija i njihove uloge.

8. Koja je osnovna jedinica lokalne samouprave?

231 responses

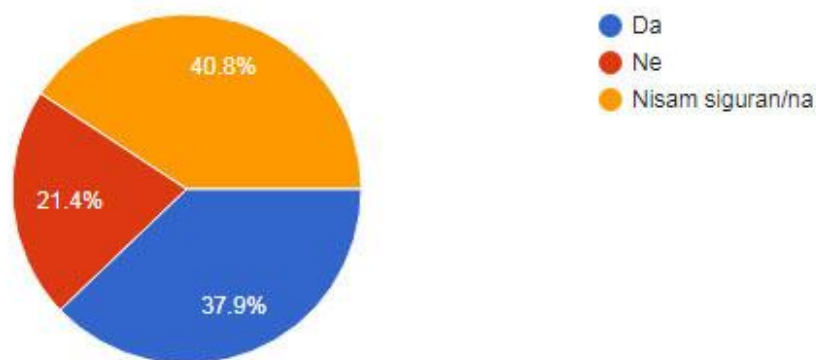
Ovo pitanje je dovelo do delimične konfuzije i velikog broja različitih odgovora ali je ohrabrujuće da većinu, tj. oko 44% odgovora, čine tačni odgovori. Među ostalim odgovorima, koji se mogu smatrati logičnim su i “Skupština”, “Gradonačelnik” ili čak kombinacije ili varijacije ova tri odgovora.

Ovo takođe pokazuje da informisanost građana, barem po ovom pitanju, nije tako loša.

Učesnici fokus grupa su po prirodi svog posla veoma dobro informisani po ovom pitanju.

9. Znete li ko čini Opštinske organe?

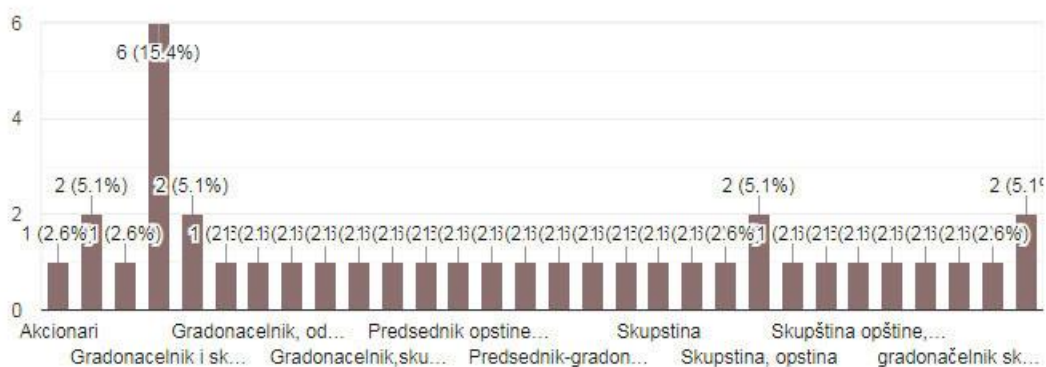
309 responses

Na ovo pitanje je većina anketiranih odgovorila da nisu sigurni, 40.8 %. 21.4 % ne zna ko čini Opštinske organe a 37.9 % se izjasnilo da zna. Međutim u sledećem pitanju, gde su trebali da navedu Opštinske organe imenično mnogi su, barem oni koji su upisali odgovore, delimično ili u potpunosti pogodili odgovor, što se na sledećoj slici može i videti. Broj odgovora je manji od prethodnih pošto je pitanje uslovno

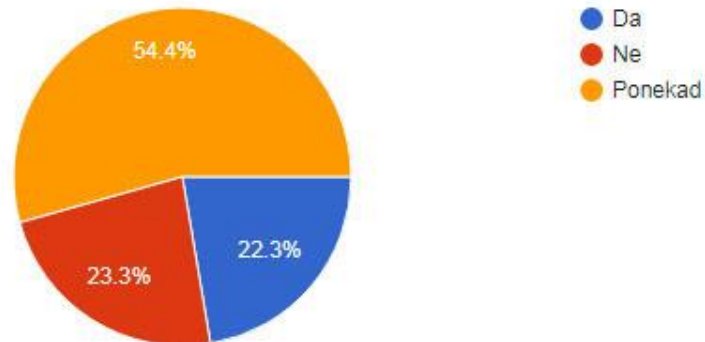
10. Ako je odgovor na pitanje broj 9 DA, navedite ko ih čini

117 responses

11. Da li pratite aktivnosti vaše lokalne samouprave?

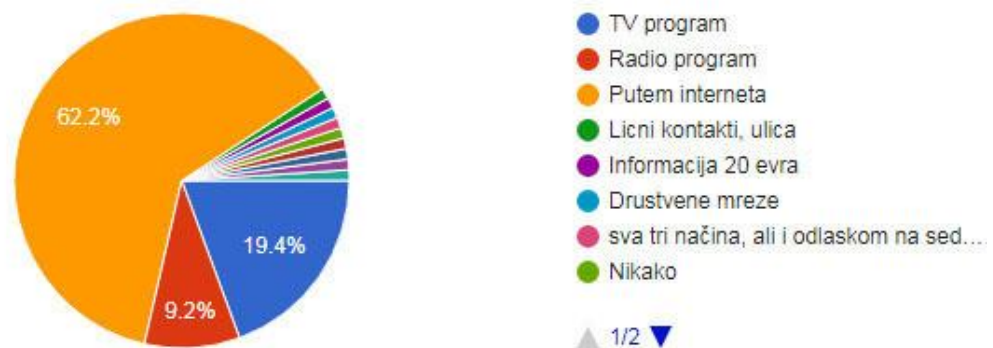
309 responses

Ovo pitanje u mnogome daje odgovor na to koliko je građanstvo uključeno u rad lokalne samouprave i koliko je ona transparentna. Najveći broj ispitanika, 54.7 % se izjasnio da samo ponekad prati aktivnosti lokalne samouprave. Zatim su tu oni koji ne prate aktivnosti 23.3 % a onda, onaj najmanji procenat čine oni koji aktivnosti redovno prate.

12. Na koji način najčešće dobijate obaveštenja o aktivnosti lokalnih samouprava?

294 responses

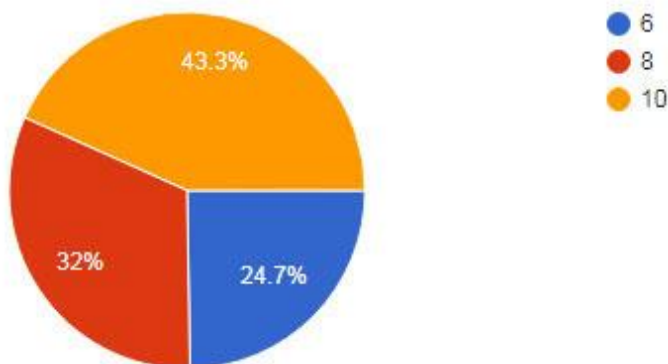

Odgovori na ovo pitanje se svode na očekivane. U vremenu digitalizacije i masovnog korišćenja mobilne telefonije i računara, normalno je da najveći procenat ispitanika obaveštenja dobija putem interneta, 62.2 %. 19.4 % informacije i obaveštenja dobija putem TV kanala a 9.2 % putem radio programa. Ostali odgovori su se svodili na lični kontakt, društvene mreže, odlazak na sednice...

Učesnici fokus grupa su takođe potvrdili ove pomenute rezultate. I kod njih se tok dobijanja informacija i obaveštenja kreće od interneta, preko TV programa pa do radio programa.

13. Koliko najmanje sednica godišnje treba da održi Skupština opštine kao deo Opštinskih organa lokalne samouprave?

291 responses

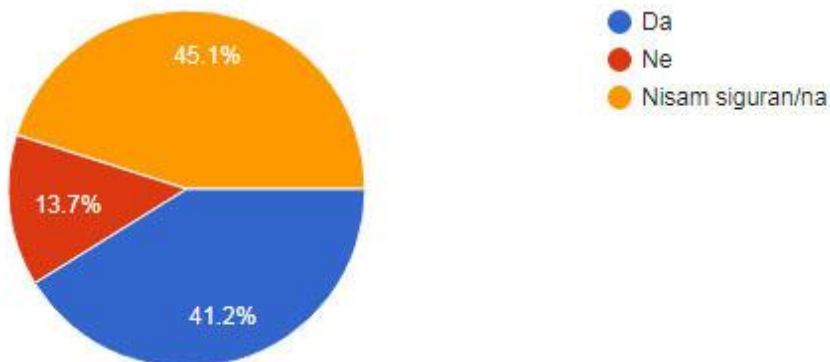

Deset je broj sednica koje Skupština opštine ima obavezu da održi na godišnjem nivou. Većina učesnika ankete, njih 43.3 % bili su upoznati sa tim. Ostali su smatrali da je taj broj manji. 32% misli da je dovoljno 8 sednica dok 24.7% govori o 6 sednica.

Učesnici fokus grupa imaju malo tačnije odgovore i saglasni su sa tim da je 10 sednica dovoljan broj.

14. Da li su sednice Skupštine opštine otvorene za javnost?

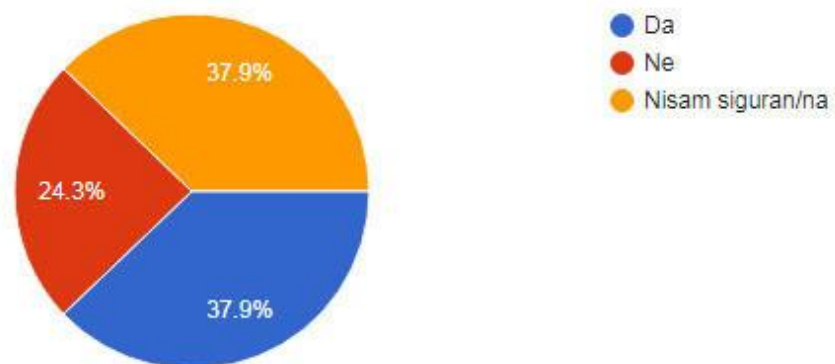
309 responses

Svaka sednica Skupštine opštine treba da bude javna i otvorena za zainteresovane građane, medije i organizacije. 41.2 % ispitanika je toga svestan. 13.7 % greši u pretpostavci a njih 45.1 % nije sigurno. Ovo je jos jedna naznaka potrebe za povećanom transparentnošću.

15. Da li su odluke lokalne samouprave dostupne široj javnosti?

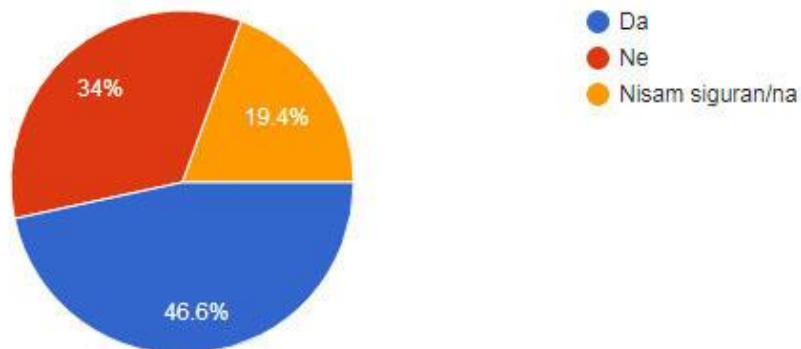
309 responses

Ovde su već mišljenja srazmerno podeljena. 37.9 % misli da su informacije lako dostupne. Isto toliko građana nije sigurno a njih 24.3 % misli da ne postoji dostupnost informacija, barem ne u pravoj meri.

16. Da li znate za obavezu lokalne samouprave da održava javne sastanke?

309 responses

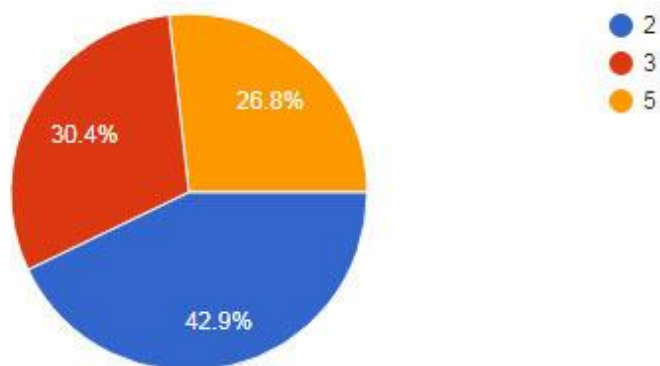

Da, lokalna samouprava je obavezna da održava javne sastanke. 46.6% ispitanika je to i potvrdilo a 34% toga nije svesno. 19.4 % ispitanika nije sigurno. To znači, ako se saberu procenti onih koji nisu sigurni i onih koji nisu svesni obaveze lokalne samouprave, da većina građanstva nije dobro obavještena ili ne dobija informacije o radu lokalne samouprave na pravi način.

Rezultati focus grupa još više idu u korist tačnog odgovora.

17. Ukoliko je odgovor na pitanje 16 DA, navedite koliko puta godišnje?

168 responses

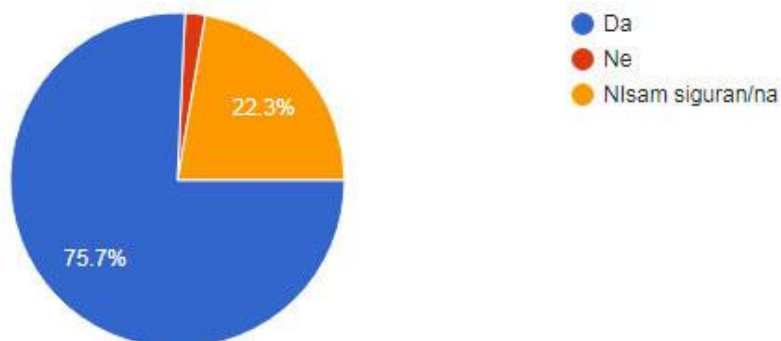

Tačan odgovor na ovo pitanje je minimum dva javna sastanka. Mali broj odgovora je zato što je ovo uslovno pitanje. 42.9% onih koji su tačno odgovorili na prethodno pitanje i ovom prilikom su dali tačan odgovor. 30.4 % je mišljenja da taj broj treba povećati na 3 a 26.8 % smatra da to treba da bude pet sastanaka na godišnjem nivou.

Učesnici focus grupa su bili mnogo sigurniji što se tiče odgovora ali su i saglasni da bi taj broj mogao da bude i veći.

18. Da li je lokalna samouprava obavezna da pre održavanja javnih sastanaka o tome unapred obavesti stanovništvo i zainteresovane?

309 responses

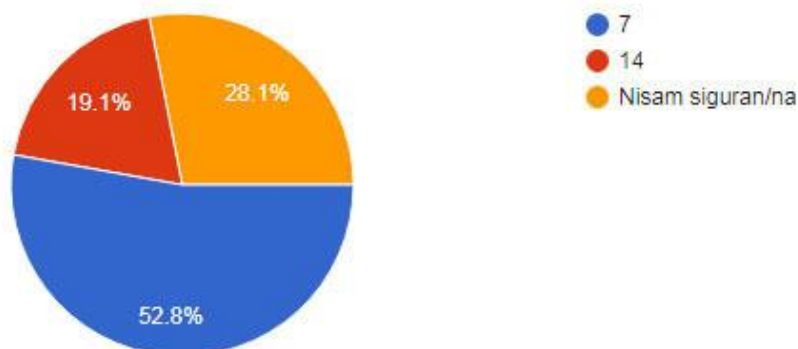

Većina odgovora na ovo pitanje je pozitivna, što je ujedno i tačan odgovor. 22.3 % nije sigurno a samo jedan mali procenat, tačnije 2%, je dao negativan odgovor.

Učesnici fokus grupa smatraju da je logičan odgovor na ovo pitanje DA. Kao razlog navode činjenicu da ako su sastanci javni onda javnost o tome unapred treba da bude obavještena.

19. Ukoliko je na pitanje 18 odgovor DA, koliko dana unapred?

267 responses

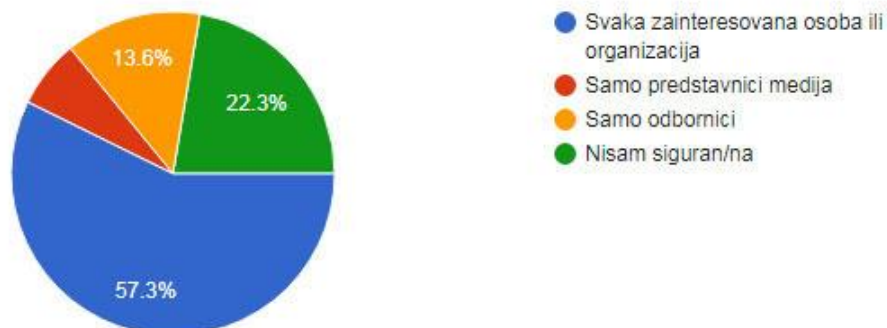

Tačan odgovor je 14 ali je većina, 52.8 % smatrala da je to 7 dana unapred. 19.1 % je tačno odgovorilo a 28.1 % nije sigurno.

Kod ovog pitanja su se i učesnici fokus grupe podělili u mišljenjima ali je preovladao tačan odgovor.

20. Znete li ko sve može biti prisutan na javnim sastancima lokalne samouprave?

309 responses

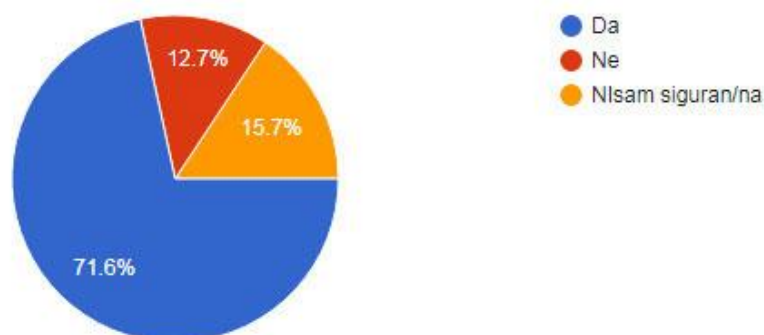

Logičan a ujedno i tačan odgovor je da svaka zainteresovana osoba ili organizacija može biti prisutna na javnim sastancima lokalne samouprave. Tu logičnost je i potvrdilo 57.3 % ispitanika. 22.3 % nije sigurno a manji procenat je dao netačne odgovore.

Učesnici fokus grupa su u većini imali tačno mišljenje.

21. Da li bi svaki dokument, koji opština donese, trebao biti stavljen na uvid građanstvu?

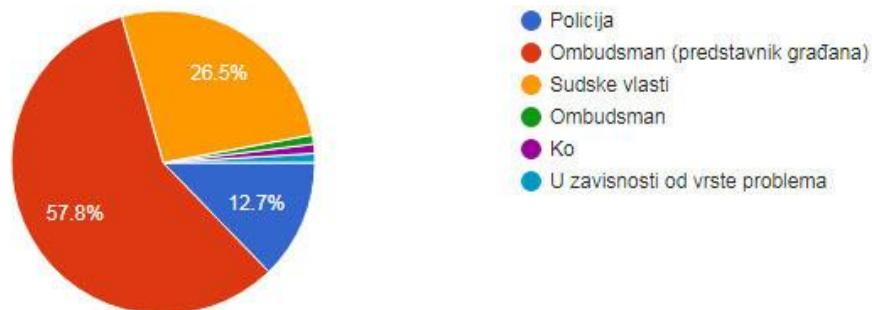
306 responses

Ovde su i ispitanici i članovi fokus grupa bili skoro jednoglasni. 71.6 % ispitanika je tačno odgovorilo na ovo pitanje. 15.7 % nije sigurno a samo 12.7 % nije tačno odgovorilo.

22. Ukoliko lokalna samouprava ne reši problema građana, shodno zakonu, koja je sledeća instanca kojoj se građanstvo obraća radi zaštite svojih prava?

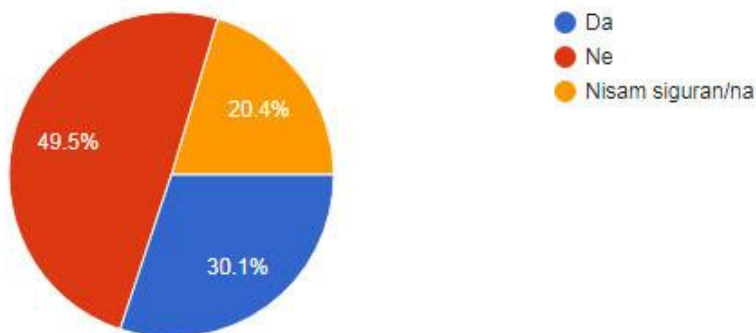
306 responses

I kod ovog pitanja je većina ispitanika tačno odgovorila, 57.8%. Interesantna je činjenica da bi se 26.5% obratilo Sudu a 12.7% policiji.

23. Da li ste čuli za "Konsultativne komisije"?

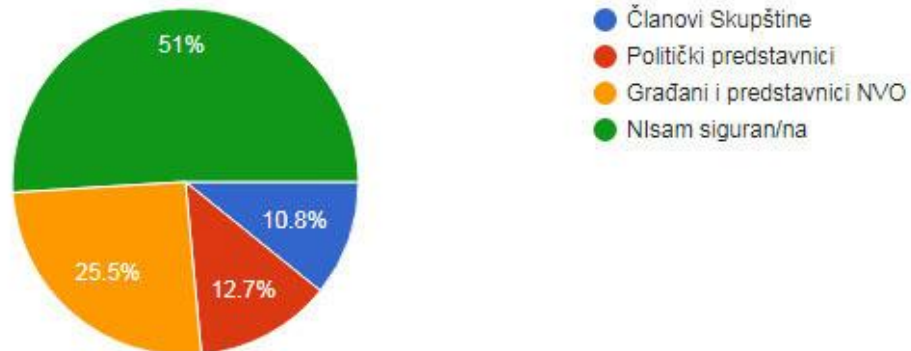
309 responses

Na ovo pitanje negativan odgovor je dalo čak 49.5% ispitanika, što se može smatrati zabrinjavajućim. 30.1% je upoznato sa postojanjem konsultativnih komisija dok 20.4% nije sigurno.

24. Da li znate ko čini konsultativne (savetne) komisije?

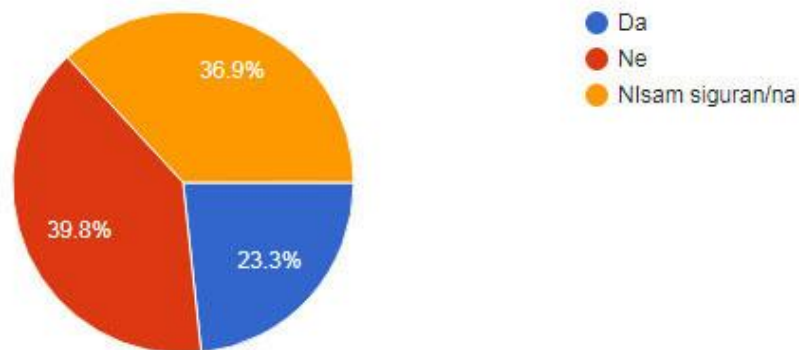
306 responses

Imajući u vidu odgovore na prethodno pitanje, odgovori na ovo pitanje su u potpunosti očekivani. 51% nije siguran. 25.5% je dalo tačan odgovor a 23.5% je dalo netačne odgovore.

25. Mislite li da je vaša lokalna samouprava transparentna i da su sve potrebne informacije lako dostupne i javne?

309 responses

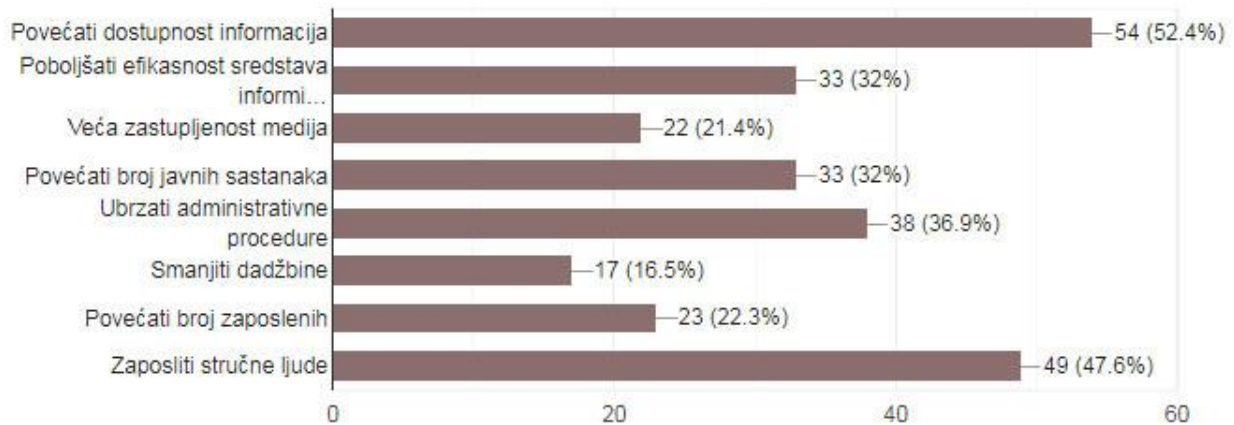

Odgovori na ovo pitanje pokazuju da većina naših sugrađana ne misli da je transparentnost lokalnih samouprava na zavidnom nivou. Samo je 23.3% potvrdilo transparentnost dok 39.8% tako ne misli. 36.9% nije sigurno.

Članovi fokus grupa su takođe bili podjeljenih mišljenja o ovom pitanju.

26. Po vašem mišljenju, šta treba uraditi da se poboljša transparentnost i rad lokalnih samouprava? (izaberite maksimum 3 odgovora)

306 responses

Najveći broj ispitanika kao jedan od najvećih problema vide nedovoljnu dostupnost informacija 52.4%.

47.6% smatra da je problem u malom broju stručnih ljudi a 36.9% smatra da su administrativne procedure preobimne i previše traju. Zatim su tu, sa 32%, problemi sa sredstvima informisanja i mali broj javnih sastanaka.

Zaključci:

Upoređivanjem odgovora ispitanika po opštinama, dolazi se do zaključka da je nivo informisanja skoro isti u sve četiri opštine. Činjenice da 62% ispitanika ili nije sigurno ili smatra da odluke lokalne samouprave nisu dostupne široj javnosti i da oko 70% ispitanika nije sigurno ili ne zna ništa o konsultativnim komisijama, pokazuje da mehanizmi razmene informacija i objavljivanja odluka još uvek nisu na traženom nivou.

Čak 42% ispitanika nije sigurno ili ne zna kome treba da se obrati ukoliko lokalna samouprava ne reši njihove problem. To je samo još jedan od podataka koji ide na ruku činjenici da je protok informacija i obaveštenja na veoma niskom nivou.

Sama transparentnost odlučivanja, iako uočljiva u nekim segmentima, nije na željenom nivou. To potvrđuju i odgovori na pitanje broj 25, gde se skoro 76% ispitanih nije izjasnio da je lokalna samouprava transparentna i da su informacije dostupne i javne.

Istraživanje je pokazalo da lokalne samouprave još uvek nisu na zavidan nivo podigle transparentnost odlučivanja, te da se informacije o njihovom radu i odlukama još uvek ne prenose na način koji bi bio dostupan većini građana.